

De boekbinder en Bellini

VENETIË

Het was een nevelige morgen, met licht dat aan papier deed denken, aan dik, romig, geschept papier. Ik zocht de noordkant van de stad op en kocht bij Paolo Olbi een cahier. Het telde vijfhonderd gelinieerde bladzijden, had een hard blauwzwart front met een bloemen- en bladerenmotief in libertystijl, een lichtgrijze ruwlinnen rug, was ingebonden en genaaid, niet geplakt.

Jaren achtereen zou ik het cahier blijven gebruiken voor mijn aantekeningen, die ik nummerde. De laatste notitie kreeg nummer 290: ‘Het leven kan slechts achterwaarts begrepen worden, maar moet voorwaarts worden geleefd.’ *Kierkegaard*. De voorlaatste: ‘De mens, die schoft, went aan alles.’ *Dostojevski*.

Nummer 1 luidt: ‘Gekocht in Venetië, dit boek. Bij Bottega Artigiana Paolo Olbi aan de Calle del Fumo 5310, Fond. Nueve.’ Een jaartal staat er niet bij, maar in nummer 6 citeer ik uit een gesprek dat ik op 1 november 1982 voerde; aannemelijk dat ik het cahier in de lente van dat jaar heb gekocht.

De *bottega artigiana*, de ambachtelijke winkel, herinner ik me als een droom: achter in het atelier zat de lichtgebogen Olbi de schrijfboeken geduldig in te naaien. Je kon bestellingen bij hem plaatsen, tot 800 pagina’s per cahier, gelinieerd of ongelinieerd maar altijd

wel 80 grams papier, overeenkomstig vier standaardmaten, of naar een maat die je beter uitkwam. Binnen twee dagen kon je je bestelling komen afhalen. Veel voorraad had Olbi niet; het cahier dat ik kocht was het laatste blauwe in de standaardmaat 21x15 met vierhonderd pagina's gelinieerd. Ik aarzelde lang tussen dat blauwe en een zwart-wit exemplaar, wat Olbi, een enigszins gezette, kale man in een donkerblauwe werkmansbroek met bretels, geheel niet deerde. Sterker nog, naarmate ik langer langs de rekken met schrijfboeken liep, de ruggen met mijn wijsvinger aaide, leek hij meer respect voor me te krijgen. Hij vroeg niets, zei niets, nam af en toe zijn bril af en keek met een allengs tevredener glimlach toe. Tegen de andere wand stonden rekken met papier, geschept papier voor gravures, gelinieerd of blanco papier voor de cahiers, glanzend papier voor de schetsboeken. De geur snoof ik als een parfum op; het atelier van Olbi was als een verstopt kamertje van het paradijs dat ik bij toeval had gevonden. Ik kon er geen genoeg van krijgen, ik dwaalde rond, nam het ene schrijfboek in mijn hand en rook voorzichtig aan het andere.

Voor ik vertrok, vroeg Olbi of ik iets in het gastenboek wilde schrijven. Hij vertelde dat veel Hollywoodsterren tot zijn klanten behoorden, zij vroegen om de kleinere schetsboeken ('Acteurs tekenen graag') of om het kleinste formaat notitieboek dat actrices in hun handtas konden meedragen en acteurs in de binnenzak van hun jasje. De zaken gingen beter in de laatste week van augustus, wanneer de Mostra begon, het filmfestival van Venetië. Opvallend genoeg kocht nooit een Italiaanse, Franse, Duitse of Scandinavische acteur een schrijf- of een schetsboek bij hem, het waren bijna altijd Amerikanen, en een enkele keer een Brit. Hij glimlachte er licht verontschuldigend bij, misschien hield hij me voor een Duitser.

Olbi was niet oud, ik schatte hem tegen de vijftig (naar later bleek was hij toen midden veertig), en toch had hij in zijn houding